3.5.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: VNS 2/2022 vp

VR-Yhtymän kommentit valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Raideliikenne ja joukkoliikenne tukevat kestävää kehitystä ja hiilineutraalia yhteiskuntaa
Julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa selonteossa on todettu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa: *Väylänpidossa painotetaan liikenneverkon päivittäisen liikennöitävyyden vaatimia toimia sekä korjausvelan kasvun pysäyttämistä ja sen vähentämistä. Liikenneverkon ylläpitoa ja kehittämistä tehostetaan mm. tiedon paremmalla hyödyntämisellä, uusien liikenneverkon kuntoa kartoittavien menetelmien hyödyntämisellä ja tietomallintamisen täysimääräisellä käyttöönotolla. Liikenneverkon suunnittelua kehitetään Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti ottamalla huomioon digitalisaation ja automatisaation vaikutukset tulevaisuuden liikennejärjestelmään ja liikennemääriin.*

Lisäksi kestävän kasvun ja hiilineutraalin Suomen osalta on todettu seuraavaa: *Päästöjä pyritään vähentämään mm. tukemalla uusiutuvaa energiaa sekä edistämällä joukkoliikennettä.*

Junaliikenne muodostaa hiilineutraalin joukkoliikenneverkoston ja elinkeinoelämän ympäristöystävällisten kuljetusten rungon, johon muut liikennemuodot ja alueelliset liikennejärjestelmät kytkeytyvät. Kasvavat junaliikenteen matkamäärät ja raiteilla kuljetetut tonnit edistävät vihreää siirtymää vähentämällä liikenteen päästöjä ja samalla kasvattaen liikennejärjestelmän kokonaisturvallisuutta sekä huoltovarmuutta.

VR kantaa huolta rataverkon tulevaisuuden rahoitusnäkymistä myös huomioiden kustannusten raju nousu. Lähivuosien raideliikennehankkeissa tulee selonteossakin todetulla tavalla olla vahva fokus nopeavaikutteisissa toimenpiteissä olemassa olevalla rataverkolla ja hankkeet tulee priorisoida asiakashyötyjen perusteella. Lisäksi on voimakkaasti panostettava ratakapasiteetin lisäämiseksi etenkin pääradalla.

Matkustajaliikenteessä tulee priorisoida investoinnit, jotka nopeuttavat kustannustehokkaasti matkamääriltään tärkeimpien reittien matka-aikaa junaliikenteen houkuttelevuuden kasvattamiseksi. Logistiikassa tulee priorisoida hankkeet, jotka laajasti hyödyttävät elinkeinoelämän kuljetuksia erityisesti satamiin ja poistavat liikenteellisiä pullonkauloja esimerkiksi kotimaan raakapuukuljetusten osalta. Toimiva raideliikenne on edellytys raskaan teollisuuden kilpailukyvylle ja vihreän siirtymän saavuttamiseksi entistä enemmän kuljetuksia on siirrettävä energiatehokkaaseen ja vähäpäästöiseen raideliikenteeseen.

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi
Y-tunnus 1003521-5

Selonteossa on viitattu digitalisaation huomioimiseen kehitystyössä. Digirata eli uuden, digitaalisen junakulunvalvontajärjestelmän kehitystyö etenee hyvällä kansallisella yhteistyöllä, mutta se ei ratkaise jo käsillä olevaa haastetta, jonka rataverkon puutteet ja huono kunto aiheuttavat jokapäiväiselle liikennöinnille vähentäen junaliikenteen houkuttelevuutta.

Edellä mainitussa selonteon kohdassa tuodaan esiin mm. tiedon parempaa hyödyntämistä ja tietomallintamista. VR painottaa, että liikenneverkon kehittämisessä tulisi täysimääräisesti hyödyntää liikennetoimijoiden asiantuntemusta. VR tekee jatkuvasti omaa rataverkon tilannekuva-analyysiä. VR on tällä hallituskaudella tarjonnut lukuisia kertoja päätöksenteon tueksi mm. matkamääriin ja matka-aikoihin perustuvaa tietoa ja esityksiä niistä infrainvestoinneista, jotka asiakasnäkökulmasta olisivat kaikkein vaikuttavampia ja kustannustehokkaimpia.

Tämän lausunnon liitteessä on listattu ja kuvattu VR:n näkemykset matkustajaliikenteen ja rautatielogistiikan kasvua keskeisimmin tukevista infrahankkeista sekä niiden arvioitu rahoitustarve.

Ostoliikennerahoitustasoa nostettava
Ostoliikennettä raiteilla on syytä laajentaa ja se edellyttää ostoliikennerahoituksen järjestämistä. Alueellinen lähijunaliikenne edellyttää poikkeuksetta ostorahoitusta ja useimmiten myös ratainfran kehittämistä.

Koronapandemia on osoittanut kestävän rautatieliikenteen olevan resilientti ja toimintavarma liikennemuoto myös kriisiaikoina. Raideliikenteen rooli sosiaalisesti tasa-arvoisena liikkumismuotona on entisestään korostunut koronapandemian aikana. Suomen sisäistä saavutettavuutta tulee ylläpitää ja kehittää myös huoltovarmuuden näkökulmasta. VR on esittänyt ostoliikenteeseen lukuisia mahdollisia lisäyksiä: https://www.vrgroup.fi/fi/vrgroup/uutiset/vr-yhtyman-nakemykset-henkilojunaliikenteen-lisaamisesta-ja-kehittamisesta-200920211457/

Perusväylänpidon rahoituksen määrärahakuoppa tulee välttää
Perusväylänpidon rahoitustason tulisi koko suunnitelmakauden olla vakaa ja riittävän korkea rataverkon toimintavarmuuden lisäämiseksi, palvelutason ylläpitämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi.

Liikennepolitiikan ja sääntelyn oltava johdonmukaista ratamaksujen osalta
Liikennepolitiikan, sääntelyn ja valtion investointien on oltava niin liikennöitsijöiden kuin niiden asiakkaidenkin näkökulmasta pitkäjänteisiä, ennustettavia ja Suomen elinkeinoelämän kilpailukykyä myös kansainvälisesti tukevia.

Raideliikenteessä esimerkiksi sähkövedon ympäristöystävällisyyden suhteessa dieselvetoon tulee heijastua myös ratamaksuihin. Tällä hetkellä tilanne on päinvastainen. Vuonna 2022 sähköveto on edelleen 10 % kalliimpaa kuin dieselveto. Tilanne johtaa siihen, että sähköistetyillä rataosuuksilla on ratamaksujen kannalta taloudellisesti kannattavampaa ajaa dieselveturilla, mikä on ristiriidassa suhteessa ilmastotavoitteisiin ja niihin yhteiskunnallisiin panostuksiin, joita rataverkon sähköistämiseksi erityisesti 2000-luvulla on tehty.

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi
Y-tunnus 1003521-5

Junien laajakaistayhteysparannuksiin tarvitaan myös valtion panostuksia
Radanvarren tiedonsiirtokapasiteetti ei ole nykyisellään riittävä junamatkustajien datankäyttötarpeisiin vastaamiseksi. VR:n ja teleoperaattoreiden yhteinen näkemys on, että junamatkustajien datapalveluiden parantaminen mm. vapaa-ajan matkustuksen houkuttelevuuden ja työskentelyedellytysten edistämiseksi junissa vaatii sekä junien vahvistinteknologian uudistamista että mobiiliverkon tukiasemien ja niiden tarvitsemien mastojen lisäämistä radanvarteen.

VR on jo investoinut junien WLAN-verkon uudistamiseen, mikä parantaa WLAN-verkon toimivuutta junan sisällä, mutta tarvitsee tuekseen mobiilitukiasemaverkoston tiivistämistä noin sadalla radanvarteen sijoitettavalla mastolla. Tähän tarvitaan myös valtion panostuksia. Investointien karkea hinta-arvio pääväylien osalta olisi noin 20-25 miljoonaa euroa. Jotta hyöty ensivaiheen investoinnista olisi mahdollisimman suuri, tulee radanvarren internetyhteyksien kehittäminen aloittaa välillä Helsinki-Tampere.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat